

## گزارش اولین ارزیابی درونی جهت ارتقای کیفیت آموزش در گروه آموزشی میکروبی شناسی، انگل شناسی و ایمنی شناسی دانشگاه علوم پزشکی سمنان

بیژن صدیقی مقدم\* (M.Sc)، رامین پازوکی (M.Sc)

دانشگاه علوم پزشکی سمنان، دانشکده پزشکی، بخش میکروبی شناسی، انگل شناسی و ایمنی شناسی

### خلاصه

سابقه و هدف: با توجه به نقش مهم ارزیابی بر کیفیت آموزش، هدف این مطالعه ارزیابی درونی گروه آموزشی میکروبی شناسی، انگل شناسی و ایمنی شناسی دانشگاه علوم پزشکی سمنان بوده که به منظور ارتقاء کیفیت آموزشی در بخش های مختلف گروه می باشد.

مواد و روش ها: این مطالعه در سال ۱۳۷۹ در گروه میکروبی شناسی، انگل شناسی و ایمنی شناسی دانشگاه علوم پزشکی سمنان انجام شد. با استفاده از الگوی اعتباربخشی و الگوی تسهیل تصمیم گیری (CIPP) عوامل مورد ارزیابی، شناسایی و ویژگی های وضعیت مطلوب و نشانه های آن تدوین گردید و در تعدادی از پرسشنامه ها با مقیاس ۵ رتبه ای (عالی، خوب، متوسط، ضعیف و خیلی ضعیف) و در تعدادی نیز وضعیت مطلوب و غیرمطلوب با مقیاس ۲ رتبه ای بلی و خیر سنجیده شده است. ارزیابی در زمینه های اهداف آموزشی و فرایند تدریس، اهداف پژوهشی، تجهیزات و فضای آموزشی و پژوهشی گروه و جایگاه سازمانی و تشکیلاتی گروه انجام گرفت. برای جمع آوری اطلاعات از ۱۹ پرسشنامه با مجموع ۳۴۱ ملاک استفاده شد و امتیاز ارزیابی از میانگین امتیازها محاسبه و براساس طبقه بندی گورمن تجزیه و تحلیل شد.

یافته ها: در این ارزیابی، فرایند آموزش با امتیاز ۴/۱۷ در رده قوی، اهداف آموزشی با امتیاز ۳/۲۵ در مرتبه بیش از رضایت بخش، اهداف پژوهشی با امتیاز ۲/۹۶ در مرتبه رضایت بخش، جایگاه تشکیلاتی و سازمانی گروه با امتیاز ۳/۷۱ در مرتبه خوب، نیروی انسانی و خدمات پشتیبانی با امتیاز ۲ در مرتبه غیررضایت بخش، فضای آموزشی و پژوهشی با امتیاز ۳ در مرتبه رضایت بخش و تجهیزات و لوازم آموزشی - پژوهشی با امتیاز ۳/۳۷ در مرتبه بیش از رضایت بخش طبقه بندی شد.

نتیجه گیری: این ارزیابی مشخص کننده امتیاز کلی ۳/۳۷ در تمام زمینه ها برای گروه میکروبی شناسی، انگل شناسی و ایمنی شناسی می باشد که براساس رده بندی گورمن، گروه در رتبه (بیش از رضایت بخش) قرار می گیرد.

**واژه های کلیدی:** ارزیابی درون گروهی، گروه میکروبی شناسی، انگل شناسی، ایمنی شناسی، دانشگاه علوم

پزشکی سمنان

### مقدمه

استفاده از روش های ارزیابی فعالیت های نظام آموزش عالی، ما را در بهبود فعالیت های نظام آموزشی با

عنايت به نقاط ضعف و قوت، راهنمایی می نماید. این که چه الگویی برای ارزیابی انتخاب گردد به هدف ارزیابی بستگی دارد. هدف از ارزیابی نظام آموزشی،

\* نویسنده مسئول. تلفن: ۰۲۲۱-۳۳۳۲۰۸۰. نمابر: ۰۲۲۱-۳۳۳۱۵۵۱

طبقه‌بندی بر حسب امتیازهای کسب شده می‌باشد [۴،۱].

برای انجام ارزیابی درونی باید مراحل زیر طی شود: تعیین هدف‌های ارزیابی، انتخاب ملاک‌های ارزیابی، تعیین نشانگرهای تحقق هدف‌ها (ویژگی‌های وضعیت مطلوب)، گردآوری داده‌های مورد نیاز و مشخص کردن ملاک‌های بالینی [۵]. گروه میکروشناسی، انگل‌شناسی و ایمنی‌شناسی بر آن بوده است تا با توجه به شرایط اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و جغرافیایی و بنیه علمی کشور و توسط خود اعضاء هیئت علمی، معیارهای قابل انطباق‌تر بر واقعیات را به دست دهد.

در ارزیابی درونی گروه میکروشناسی، انگل‌شناسی و ایمنی‌شناسی شورای گروه با در نظر گرفتن شرایط فوق و منابع در دسترس مانند سرفصل‌های ارائه شده دروس توسط ستاد انقلاب فرهنگی، در سال ۱۳۷۹ اقدام به تدوین طرح اولیه ارزیابی درونی و تعیین ملاک‌ها و نشانگرهای وضع مطلوب نمود که با در نظر گرفتن آنها گروه بتواند یک ارزیابی درونی صحیح را انجام دهد تا از نتایج حاصل از آن در پیشرفت اهداف آموزشی و پژوهشی و رفع نقایص کمک گرفته شود.

جدول ۱. طبقه‌بندی گورمن

| امتیاز کسب شده | جایگاه در طبقه بندی گورمن |
|----------------|---------------------------|
| ۴/۹۹ - ۴/۵۱    | بسیار قوی                 |
| ۴/۴۹ - ۴/۰۱    | قوی                       |
| ۳/۹۹ - ۳/۶۱    | خوب                       |
| ۳/۵۹ - ۳/۰۱    | بیش از رضایت بخش          |
| ۲/۹۹ - ۲/۵۱    | رضایت بخش                 |
| ۲/۹۹ - ۲/۰۱    | مرزی                      |
| کمتر از ۲      | غیر رضایت بخش             |

با توجه به اهمیت ارزیابی درونی، گروه میکروشناسی، انگل‌شناسی و ایمنی‌شناسی پس از تهیه طرح اولیه جهت ارزیابی درونی و تعیین ملاک‌های

بررسی میزان موفقیت آن در سازماندهی برنامه‌های درسی، امکانات و فضای آموزشی، اعضای هیئت علمی، روش‌های آموزشی و... می‌باشد. این بررسی کیفی، با داشتن استانداردها و ملاک‌هایی که با استفاده از آن بتوان، تطبیقی بین وضعیت موجود در آموزش عالی با وضعیت استاندارد انجام داد، ممکن خواهد بود. این استانداردها باید منطبق با رسالت‌ها و اهداف هر کشوری تعیین گردیده و در این راستا مسایل اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و جغرافیایی منطقه در تعیین استانداردها مدنظر قرار گیرد تا معیارهای واقعی که رسیدن به آن عملی باشد، به دست آید.

ارزیابی در گروه‌های آموزشی به دو روش ارزیابی بیرونی و ارزیابی درونی انجام می‌شود. ارزیابی بیرونی توسط یک انجمن تخصصی ارزیابی‌کننده از بیرون گروه آموزشی صورت می‌گیرد. در این نوع ارزیابی ممکن است نتایج حاصل با آنچه در ذهن ارزیابی‌شونده وجود دارد تطابق کامل نداشته و حتی در مواردی عکس‌العمل ارزیابی‌شونده را به همراه داشته باشد، اما در ارزیابی درون‌گروهی واحد مورد ارزیابی، عیوب و نقاط قوت خود را یافته و باور می‌کند لذا در مقابل نتایج حاصل از آن هیچ‌گونه تعارض و انکاری را جایز ندانسته و نسبت به رفع نقاط ضعف و ارتقاء هر چه بیشتر نقاط قوت اقدام می‌کند. در بررسی کیفیت آموزش عالی باید کیفیت درون‌داد (دانشجویان، اعضای هیئت علمی)، فرایند آموزش (برنامه آموزشی، بخش آموزش، امکانات و وسایل آزمایشگاهی) و برون‌داد (فارغ‌التحصیلان) مورد نظر قرار گیرند [۳، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱]. با استفاده از الگوی اعتباربخشی [۲] و الگوی تسهیل تصمیم‌گیری عوامل مورد ارزیابی شناسایی و ویژگی‌های وضعیت مطلوب و نشانگرهای آن تعیین گردید. ارزیابی، نیاز به روشی جهت رتبه‌بندی و مقایسه واحدهای مشابه (مانند گروه‌های آموزشی مشابه در دانشگاه‌ها) دارد. یکی از روش‌های متداول در رتبه‌بندی، روش طبقه‌بندی گورمن می‌باشد که در این روش طبقه‌بندی، دامنه عددی امتیازها از صفر تا پنج بوده (جدول شماره ۲) و اساس

شده در گروه دو فرم مشترک طراحی گردید که ملاک‌های موجود در این دو فرم شامل مواردی از قبیل میزان ساعات تدریس، استفاده از وسایل کمک آموزشی، دقت و نظم در برگزاری جلسات تئوری، وجود کارشناس و تکنسین به اندازه کافی در کلاس عملی، محل برگزاری کلاس و... بوده است که در این موارد از دانشجویان نظرخواهی شده بود. همچنین مواردی مانند سن دانشجو، معدل دیپلم، معدل ترم‌های گذشته، وضعیت تأهل، نوع دیپلم و نمره دروس پیش‌نیاز نیز جزء ملاک‌های مورد نظر قرار گرفته بود که موارد اخیر جزء عوامل درون‌داد فرآیند آموزشی بوده که می‌توانسته در برون‌داد فرآیند تأثیرگذار باشد [۵].

ب - ارزیابی اهداف آموزشی. برای ارزیابی اهداف آموزشی دروس گروه، پرسشنامه‌ای تنظیم گردید که شامل ۳ ملاک کلی بود که عبارتند از:

ملاک شماره ۱: ارزیابی اساتید از دانشجویان به منظور دستیابی به اهداف آموزشی در دروس عملی؛ که برای این منظور برای هر درس عملی چک لیست‌هایی با ملاک مرتبط با آن درس تهیه گردید که به تناسب هر یک از دروس، تعداد موارد مورد سؤال در آنها متفاوت بود، که در مجموع این چک لیست‌ها ۱۵۶ مورد را شامل می‌گردید [۵].

ملاک شماره ۲: میانگین کل نمره دانشجویان در دروس تئوری.

ملاک شماره ۳: رتبه دانشجویان در امتحان جامع علوم پایه پزشکی در هر درس.

ج - ارزیابی اهداف پژوهشی. جهت ارزیابی اهداف پژوهشی گروه، از ملاک‌هایی استفاده گردید که عبارت بودند از: چاپ مقاله و طرح تحقیقاتی، تألیف و ترجمه کتاب، امتیاز کسب شده از کارگاه‌های آموزشی و تخصصی، شرکت در کارگاه‌های روش تدریس، تحقیق و مقاله نویسی، عضویت در انجمن‌های علمی، استفاده از فرصت‌های مطالعاتی. با توجه به اهمیت هر یک از ملاک‌ها، امتیازهایی در طرح اولیه مشخص گردید و براساس آن این حیطه مورد ارزیابی قرار گرفت [۵].

مورد نظر، مبادرت به اجرای ارزیابی درونی نمود. گروه میکروبی‌شناسی، انگل‌شناسی و ایمنی‌شناسی دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی سمنان با توجه به موارد زیر یکی از بزرگ‌ترین گروه‌های علوم پایه پزشکی در دانشگاه علوم پزشکی سمنان می‌باشد:

۱ - تعداد اعضاء هیئت علمی و پرسنل شاغل در گروه

۲ - فضای آموزشی و تجهیزات گروه

۳ - تنوع دروس و واحدهای درسی ارائه شده در

گروه

۴ - انجام تست‌های تشخیصی

در حال حاضر این گروه دارای چهار بخش

میکروبی‌شناسی، ویروس‌شناسی، انگل‌شناسی و ایمنی‌شناسی می‌باشد که تدریس دروس میکروبی‌شناسی، ویروس‌شناسی، انگل‌شناسی، قارچ‌شناسی، حشره‌شناسی، ایمنی‌شناسی، ژنتیک و بیولوژی را عهده‌دار می‌باشد. در حال حاضر گروه دارای ۱۱ عضو هیئت علمی و کارشناس و یک کاردان علوم آزمایشگاهی می‌باشد. ۸ نفر از اعضاء هیئت علمی در مرتبه مربی و دارای تخصص‌های ویروس‌شناسی، انگل‌شناسی، ایمنی‌شناسی، حشره‌شناسی، قارچ‌شناسی و میکروبی‌شناسی بوده و ۵ نفر نیز دانشجوی مقطع دکتری (Ph.D) می‌باشند. سه نفر از اعضاء هیئت علمی دارای بورس تحصیلی خارج از کشور جهت کسب مدرک دکتری در رشته‌های ژنتیک، قارچ‌شناسی و بیوتکنولوژی می‌باشند. از نظر فضای آموزشی و پژوهشی گروه دارای دو آزمایشگاه عمومی جهت تدریس دروس عملی و تعداد دو آزمایشگاه تحقیقاتی مجهز به امکانات انجام کشت‌های بی‌هوازی، کشت سلولی و تست‌های سرولوژیک شامل ELISA و IF می‌باشد.

## مواد و روش‌ها

جهت ارزیابی درونی از الگوی اعتباربخشی [۲] و به

ترتیب زیر استفاده شد:

الف - ارزیابی فرآیند آموزشی و تدریس. برای

ارزیابی فرآیند آموزشی و تدریس برای تمام دروس ارائه

نظر گرفته شده در این حیطه برای ارزیابی بخش‌های انگل‌شناسی، ایمنی‌شناسی و باکتری‌شناسی به ترتیب ۲۶، ۱۷ و ۲۸ ملاک بود. ضمناً جهت ارزیابی تجهیزات تخصصی گروه که به صورت مشترک در گروه مورد استفاده قرار می‌گیرد، ۳۰ ملاک مشخص گردید که بر آن اساس ارزیابی انجام گرفت [۵].

## نتایج

**الف - فرایند تدریس.** نتایج ارزیابی فرایند تدریس نشان داد در این حیطه، درس ایمنی‌شناسی، انگل‌شناسی و باکتری‌شناسی با کسب امتیازهای ۴/۲۴، ۴/۱۷ و ۴/۱ همگی براساس رده‌بندی گورمن در مرتبه قوی قرار دارند.

**ب - اهداف آموزشی.** نتایج ارزیابی اهداف آموزشی نشان داد در این حیطه، درس ایمنی‌شناسی و انگل‌شناسی به ترتیب با کسب امتیازهای ۳/۳ و ۳/۵ براساس طبقه‌بندی گورمن در مرتبه بیش از رضایت‌بخش و درس باکتری‌شناسی و ویروس‌شناسی هر دو با کسب امتیاز ۳ براساس رده‌بندی گورمن در مرتبه رضایت‌بخش قرار دارند.

**ج - اهداف پژوهشی.** نتایج حاصل از ارزیابی اهداف پژوهشی در جدول شماره ۲ منعکس می‌باشد. لازم به ذکر است که در این ارزیابی، گروه با کسب امتیاز کل ۲/۹۶ براساس رده‌بندی گورمن در مرتبه رضایت‌بخش قرار دارد.

**د - ارزیابی جایگاه تشکیلاتی و سازمانی گروه.** در این حیطه مدیرگروه با کسب امتیاز ۴/۱۲ براساس رده‌بندی گورمن در مرتبه قوی و اعضای هیئت علمی در بدو ورود و در حال حاضر به ترتیب با کسب امتیازهای ۳/۰۷ در مرتبه رضایت‌بخش و ۳/۹۵ در مرتبه خوب براساس رده‌بندی گورمن قرار داشتند.

**ه - ارزیابی فضای آموزشی و پژوهشی.** در این حیطه، گروه با کسب امتیاز ۳ براساس رده‌بندی گورمن در مرتبه رضایت‌بخش قرار دارد.

**د - ارزیابی جایگاه تشکیلاتی و سازمانی گروه.** این ارزیابی در سه حیطه مدیرگروه، اعضای هیئت علمی و نیروی انسانی و خدمات پشتیبانی انجام گرفت که برای ارزیابی مدیرگروه ۹ ملاک در نظر گرفته شد که ملاک شماره ۱ آن شامل ۱۳ مورد که اهم آن عبارت بودند از: فعالیت‌های علمی و تحقیقاتی مدیرگروه، رتبه دانشگاهی، سابقه کار، مقبولیت در بین اعضای گروه و... سایر ملاک‌ها مربوط به نحوه انتخاب مدیرگروه، میزان اختیارات مدیرگروه، فعالیت در جهت توسعه گروه، ایجاد ارتباط با سایر واحدهای تابعه دانشگاه و میزان ارزیابی مدیرگروه از فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی اعضای هیئت علمی گروه و... می‌باشد. جهت ارزیابی اعضای هیئت علمی، اقدام به ارزیابی اعضای هیئت علمی در دو مقطع شد که عبارتند از: ارزیابی اعضای هیئت علمی در بدو ورود؛ که در این ارزیابی هشت ملاک مورد نظر قرار گرفت و ارزیابی اعضای هیئت علمی در حال حاضر؛ که برای این ارزیابی هیجده ملاک مشخص شد. ارزیابی نیروی انسانی و خدمات پشتیبانی نیز با در نظر گرفتن ۶ ملاک شامل: تعداد کتاب‌دار و تکنولوژیست، کارمند اداری، کارشناس، کاردان و مستخدم انجام گرفت [۵].

**ه - ارزیابی فضای آموزشی و پژوهشی گروه.** در این حیطه ۱۰ ملاک تعیین گردید که شامل فضای کتابخانه، سالن کنفرانس، تعداد کلاس‌های درس، تعداد آزمایشگاه‌های عمومی و تخصصی، اتاق رایانه، اتاق تایپ و اتاق تکثیر و عکس‌برداری، حیوان‌خانه و اتاق کشت سلول می‌باشد [۵].

**و - ارزیابی تجهیزات و لوازم آموزشی و پژوهشی گروه.** جهت ارزیابی تجهیزات و لوازم آموزشی و پژوهشی گروه لازم بود ارزیابی در مورد هر یک از بخش‌های گروه که عبارتند از بخش انگل‌شناسی، بخش میکروبی‌شناسی و بخش ایمنی‌شناسی به صورت مجزا انجام گیرد. ضمناً ارزیابی جداگانه‌ای از تجهیزات تخصصی گروه که به صورت مشترک در گروه مورد استفاده قرار می‌گیرد انجام گرفت. تعداد ملاک‌های در

جدول ۳. آرزوهای اهداف پژوهشی گروه میکرو رب شناسی، انگل شناسی و ایمنی شناسی بر حسب نوع فعالیت پژوهشی بخش های گروه

| گروه                                       | بخش انگل شناسی |                  | بخش میکرو رب شناسی |                  | بخش ایمنی شناسی |               | کل گروه |
|--|----------------|------------------|--------------------|------------------|-----------------|---------------|---------|
|  | امتیاز         | رتبه             | امتیاز             | رتبه             | امتیاز          | رتبه          |         |
| نوع فعالیت پژوهشی                          |                |                  |                    |                  |                 |               |         |
| چاپ مقاله و طرح تحقیقاتی                   | ۳              | رضایت بخش        | ۳/۲۵               | بیش از رضایت بخش | ۲/۵             | موزی          | ۲/۹۱    |
| تالیف پاتر چمه کتاب                        | ۱/۷۵           | غیر رضایت بخش    | ۱/۵                | غیر رضایت بخش    | ۳               | رضایت بخش     | ۲/۰۸    |
| شرکت در کارگاه های روش تحقیق و مقاله نویسی | ۴/۵            | بسیار قوی        | ۴/۵                | بسیار قوی        | ۵               | بسیار قوی     | ۴/۶۶    |
| عضویت در انجمن های علمی                    | ۴              | خوب              | ۲/۵                | رضایت بخش        | ۴               | خوب           | ۳/۵     |
| استفاده از فرصت های مطالعاتی               | ۱              | غیر رضایت بخش    | ۱                  | غیر رضایت بخش    | ۱               | غیر رضایت بخش | ۱       |
| سخنرانی در سمینار های علمی                 | ۳/۲۵           | بیش از رضایت بخش | ۳/۷۵               | بیش از رضایت بخش | ۴               | خوب           | ۲/۶۶    |
| کل   |                |                  |                    |                  |                 |               | ۲/۹۶    |

جدول شماره ۳. نتایج آرزوهای تجهیزات و لوازم آموزش و پژوهشی گروه میکرو رب شناسی، انگل شناسی و ایمنی شناسی

| لوازم و تجهیزات                    | تعداد ملاک | میانگین | رده بندی گورمن   |
|------------------------------------|------------|---------|------------------|
| لوازم و تجهیزات بخش انگل شناسی     | ۲۶         | ۲/۷۳    | رضایت بخش        |
| لوازم و تجهیزات بخش میکرو رب شناسی | ۱۷         | ۳/۴۴    | بیش از رضایت بخش |
| لوازم و تجهیزات بخش ایمنی شناسی    | ۲۸         | ۴/۳۶    | قوی              |
| تجهیزات تخصصی و مشترک گروه ها      | ۳۰         | ۲/۹۷    | رضایت بخش        |
| کل گروه                            | ۱۰۱        | ۳/۳۷    | بیش از رضایت بخش |

جدول ۴. نتایج کسب شده از ارزیابی درونی گروه میکروبی شناسی، انگل شناسی و ایمنی شناسی در تمام حیظه‌های مورد ارزیابی

| حیطه‌های ارزیابی شده            | امتیاز کسب شده | رده بندی گورمن   |
|---------------------------------|----------------|------------------|
| فرایند آموزشی                   | ۴/۱۷           | قوی              |
| اهداف آموزشی                    | ۳/۲۵           | بیش از رضایت بخش |
| اهداف پژوهشی                    | ۲/۹۶           | رضایت بخش        |
| جایگاه تشکیلات و سازمانی        | ۳/۷۱           | خوب              |
| نیروی انسانی و خدمات پشتیبانی   | ۲              | غیر رضایت بخش    |
| فضای آموزشی و پژوهشی            | ۳              | رضایت بخش        |
| تجهیزات و لوازم آموزشی و پژوهشی | ۳/۳۷           | بیش از رضایت بخش |

گرفت که در نهایت امتیاز ۳/۲۵ در این زمینه به دست آمده که براساس رده بندی گورمن این گروه در مرتبه رضایت بخش قرار می‌گیرد.

در زمینه اهداف پژوهشی، گروه در کل با امتیاز ۲/۹۶ در مرتبه رضایت بخش قرار گرفته است. با توجه به جدول شماره ۲ مشخص می‌گردد که در موارد چاپ مقاله و طرح‌های تحقیقاتی، بخش ایمنی شناسی گروه در مرتبه مرزی قرار داشته و نسبت به دو بخش دیگر می‌بایست فعال تر گردد. اما در زمینه تألیف و ترجمه کتاب بخش‌های انگل شناسی و میکروبی شناسی گروه در مرتبه غیررضایت بخش بوده و نیاز به فعالیت بیشتر اعضا هیئت علمی این دو بخش در این زمینه می‌باشد.

اما در مورد شرکت اعضا هیئت علمی در کارگاه‌های روش تحقیق، تدریس و مقاله نویسی، کل گروه در وضعیت بسیار قوی قرار دارد که نشان دهنده علاقه اعضا هیئت علمی به شرکت در کارگاه‌های مختلف می‌باشد. اما در مورد استفاده از فرصت‌های مطالعاتی، گروه در وضعیت غیررضایت بخش قرار دارد لذا پیشنهاد می‌گردد جهت استفاده از فرصت‌های مطالعاتی از طرف مسئولین دانشگاه مساعدت‌های لازم صورت گیرد. همچنین در زمینه سخنرانی و سمینارهای علمی، گروه در وضعیت خوبی قرار دارد.

در زمینه ارزیابی جایگاه سازمانی و تشکیلاتی، گروه با کسب نمره ۳/۳۷ در مرتبه خوب قرار دارد. این ارزیابی در سه حیطه مدیر گروه و اعضا هیئت علمی در

و - ارزیابی تجهیزات و لوازم آموزشی و پژوهشی. در این حیطه، گروه با کسب امتیاز ۳/۳۷ براساس رده بندی گورمن در مرتبه بیش از رضایت بخش قرار گرفت. که نتایج تفصیلی آن در هر بخش گروه در جدول ۳ منعکس است.

## بحث

هدف از ارزیابی نظام آموزشی، بررسی میزان موفقیت آن در سازماندهی برنامه‌های درسی، امکانات و فضای آموزشی، اعضای هیئت علمی، روش‌های آموزشی و... می‌باشد. ارزیابی درونی نقش بسیار مهمی در ارتقا کیفیت آموزشی بازی می‌کند [۱۱، ۱۰، ۹، ۸، ۷، ۶، ۳].

در جدول شماره ۴ که نتیجه کلی ارزیابی درونی گروه در آن منعکس می‌باشد معیار خوبی جهت بحث و بررسی نقاط ضعف و قوت گروه می‌باشد. با نگاه به این جدول ملاحظه می‌گردد که گروه در زمینه فرآیند آموزشی رتبه قوی کسب نموده است که نشان دهنده آن است که اولاً دانشجویان، قبل از گذراندن واحدهای درسی گروه براساس رده بندی گورمن و با توجه به ملاک‌های در نظر گرفته شده در فرم II در مرتبه قوی قرار داشته‌اند. ثانیاً روال آموزش با توجه به ملاک‌ها در مرتبه قوی قرار دارد که این امر نشان دهنده وضعیت مناسب گروه از نظر فرآیند آموزش می‌باشد. همان‌گونه که در بخش نتایج ذکر گردید این ارزیابی در سه زمینه انجام

تکنولوژیست و کارمند اداری و کمبود تعداد کارشناسان و کاردان‌های گروه

در زمینه فضای آموزشی و پژوهشی، امتیاز کسب شده ۳ (رضایت بخش) می‌باشد اما با این وجود می‌بایست در زمینه ایجاد فضای کتابخانه، اتاق تایپ و تکثیر، اتاق عکس برداری و ظهور و چاپ اقدام لازم صورت گیرد.

در زمینه ارزیابی تجهیزات و لوازم آموزشی و پژوهشی گروه، امتیاز کسب شده ۳/۳۷، گروه را در وضعیت بیش از رضایت بخش قرار می‌دهد که با توجه به ملاک‌های تعیین شده، در می‌بایم در مواردی شامل تجهیزات تخصصی و عمومی گروه که در فرم‌های ارزیابی هر بخش منعکس می‌باشد، کمبودهایی مشاهده می‌گردد که دانشگاه می‌بایست نسبت به رفع این کمبودها اقدام نماید.

## منابع

- [۱] استانداردهای اعتباربخشی LCME، دبیرخانه شورای نظارت، ارزشیابی و گسترش دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور، دی ماه ۱۳۷۹
- [۲] بازرگان، ع. ارزیابی درونی دانشگاهی و کاربرد آن در بهبود مستمر کیفیت آموزش عالی. دبیرخانه شورای نظارت، ارزشیابی و گسترش دانشگاه‌های علوم پزشکی. آذر ماه ۱۳۷۶
- [۳] بازرگان، ع. کاربرد ارزشیابی آموزشی در بهبود کیفیت آموزش عالی با تأکید بر آموزش پزشکی. دبیرخانه شورای نظارت، ارزشیابی و گسترش دانشگاه‌های علوم پزشکی تهران، آذر ماه ۱۳۷۷
- [۴] راهنمایی برای خودارزیابی سازمانی. دبیرخانه شورای نظارت، ارزشیابی و گسترش دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور، دی ماه ۱۳۷۹
- [۵] طرح ارزیابی درونی گروه میکروپشناسی، انگل‌شناسی و ایمنی‌شناسی دانشگاه علوم پزشکی سمنان مرکز توسعه آموزش پزشکی دانشگاه علوم پزشکی سمنان ۱۳۷۹.

بدو ورود و اعضاء هیئت علمی در حال حاضر انجام گرفت که امتیاز کسب شده توسط مدیرگروه ۴/۱۲ (مرتبه قوی) می‌باشد که نشان دهنده تحقق بیشتر ملاک‌های تعیین شده می‌باشد.

ارزیابی اعضاء هیئت علمی در بدو ورود با کسب امتیاز ۳/۰۷ در مرتبه رضایت بخش قرار داشت که عامل پایین بودن امتیاز کسب شده در این حیظه از ارزیابی را می‌توان در موارد زیر یافت.

الف - داشتن مدرک تحصیلی فوق‌لیسانس در بدو استخدام که در این زمینه پیشنهاد می‌گردد زمینه تحصیلات تکمیلی از طرف دانشگاه برای اعضاء هیئت علمی فراهم گردد.

ب - نوع استخدام اعضاء هیئت علمی در بدو ورود اکثراً به صورت طرح نیروی انسانی یا سربازی بوده است. لازم به ذکر است به دلیل نوپا بودن دانشگاه و محروم بودن منطقه جذب هیئت علمی با مدرک بالاتر از فوق‌لیسانس و استخدام آن به صورت رسمی در بدو ورود امکان پذیر نبوده است. که این امر موجب کسب امتیاز پایین از این ملاک گردیده است.

ج - عدم گذراندن کارگاه‌های روش تحقیق، تدریس و مقاله‌نویسی در بدو استخدام؛ که پیشنهاد می‌گردد نسبت به برگزاری این دوره‌ها و شرکت اعضاء هیئت علمی قبل از استخدام اقدام گردد.

ارزیابی اعضاء هیئت علمی در حال حاضر نیز انجام گرفته و امتیاز کسب شده ۳/۹۵ (خوب) نشان‌دهنده این واقعیت است که اکثر اعضاء هیئت علمی در تحقق ملاک‌های مورد نظر تلاش زیادی نموده‌اند و بایستی در زمینه تألیف و ترجمه کتاب و استفاده از فرصت‌های مطالعاتی و ارتقاء رتبه علمی دانشگاهی تلاش بیشتری نمایند تا امکان ارتقاء هرچه بیشتر گروه در این زمینه فراهم گردد.

در زمینه نیروی انسانی و خدمات پشتیبانی، گروه در وضعیت مناسبی قرار نداشت که نمره کسب شده ۲ (غیررضایت بخش)، تأیید کننده این امر می‌باشد. ضعف‌های عمده به ترتیب عبارتند از: نداشتن

- (1995) 95-110.
- [9] Kome, P., Evaluation of courses, students and teachers in UNESCO, Higher education in Africa; trends and challenges for the 21 century, Dakar: UNESCO Regional Office, 1992, 174-180.
- [10] Meade, P., Utilising the university as a learning organization to facilitate quality improvement, *Quality in Higher Education*, 1 (1995) 111-121.
- [6] Bazargan, A., Introduction to assessing quality in higher medical education, *J. Quality Higher Educ.*, 5 (1999) 61-68.
- [7] Claile, J.R., The applicability of an international quality standard as a farmework for establishing quality systems in higher education institutions in Australia, *J. Inst. Res.*, 3 (1994) 58-69.
- [8] Dill, D.D., Throught deming's eyes: a cross-national analysis of quality assurance in higher education, *Quality in Higher Educ.*, 1



## First internal evaluation of microbiology, parasitology and immunology department in Semnan university of medical sciences

B. Sedighi Moghaddam\* (M.Sc), R. Pazoki (M.Sc)

Dept. of Microbiology, Parasitology and Immunology, Faculty of Medicine, Semnan University of Medical Sciences, Semnan, Iran.

**Introduction:** Department of microbiology, parasitology and immunology at the Semnan university of medical sciences designed protocols in which many criterions have been determined for internal evaluation and on that basis an internal evaluation carried out, so that the ranking and the score of this department in various fields determined in order to promote dept.'s quality.

**Material and Methods:** By using of the accreditation model and CIPP model, the subjects which should be evaluated were determined and the characteristics of every desirable condition and their indicators complied, so some questionnaires with a five-ranking scale (excellent, good, medium, weak and very weak) and the others with a two-ranking scale designed and used. The fields that would be evaluated were as follow: Goal of education, teaching process, research aims, educational space and equipments, organisation chart. Entirely by using 19 different questionnaires containing 341 criterions, information was obtained and on the basis of Guorman's classification analysed.

**Results:** In this evaluation on the basis of Guorman's classification the teaching process with score 4.17 in high ranking, the educational goals with score 3.25 in more than satisfied ranking, the goals of research with score 2.96 in satisfied ranking, organisation chart with score 3.71 in good ranking, personal and supporting services with score 2 in unsatisfied ranking, educational and research equipment with score 3.37 in more than satisfied ranking were determined.

**Conclusion:** The average of scores of microbiology, parasitology and immunology department, in all evaluated fields was 3.37; thus on the basis of Guorman's ranking this department is in higher satisfied ranking.

**Keywords:** Internal evaluation; Medical education, Quality improvement; Gourman classification; Microbiology, Parasitology and Immunology department; Semnan university of medical sciences.

\* Corresponding author. Fax: 0231-3331551; Tel: 0231-3332080; E.mail: sedighimoghaddam@yahoo.com